

Epävirallinen käännös

LASTEN OSALLISTUMIS- OIKEUKSIEN ARVIOINTITYÖKALU

”Toteutusopas

Euroopan
neuvoston lasten
oikeuksien osasto
ja nuoriso-osasto

LASTEN OSALLISTUMISOIKEUKSIEN ARVIOINTITYÖKALU

Toteutusopas

Ranskalainen versio :
Outil d'évaluation de la participation des enfants: guide

Kaikki tämän asiakirjan tai sen osan kopiointiin tai
kääntämiseen liittyvät pyynnöt tulee osoittaa
Viestintäosastolle (F-67075 Strasbourg Cedex tai
sähköpostiosoitteeseen publishing@coe.int).
Kaikki muu tähän asiakirjaan liittyvä kirjeenvaihto on
osoitettava Demokratian pääosastolle.

Kannen kuva: Shutterstock

Kansi ja asettelu: Documents and Publications
Production Department (SPDP), Euroopan neuvosto

© Euroopan neuvosto, maaliskuu 2016
Painettu Euroopan neuvostossa

Sisältö

LASTEN OSALLISTUMISOIKEUKSIEN ARVIOINTITYÖKALU – USEIN KYSYTYT KYSYMYKSET JA VASTAUKSET	5
LASTEN OSALLISTUMISOIKEUKSIEN ARVIOINTITYÖKALU – OHJEET	7
Johdanto	7
Prosessi	7
SUOSITUKSET 10 INDIKAATTORIA KOSKEVIEN TIETOJEN KERÄÄMISEKSI	9
LASTEN MIELIPITEISIIN TUTUSTUMINEN KOHDERYHMIEN AVULLA	17
Kohderyhmien lukumäärä ja keskustelujen pituus	17
Ohjaajan rooli	18
Kohderyhmien kokoonpano ja valinta	18
Kuulemisprosessin arviointi	20
Raportointi	20
TIEDOTE – YK:N LASTEN OIKEUKSIA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN (UNCRC) LIITTÄMINEN EUROOPAN NEUVOSTOON LASTEN OSALLISTUMISEN ARVIOINTITYÖKALU	21
UNCRC-raportointiprosessi	23
Lapsen oikeuksien komitean raportointiprosessi	22
Miten lasten oikeuksien arviointi soveltuu CRC-raportointiprosessiin?	22
EUROOPAN NEUVOSTON LASTEN OSALLISTUMISOIKEUKSIEN ARVIOINTITYÖKALUN ETENEMISSUUNNITELMA	23
Johdanto	23
Tarkoitus	23
Ohjeet ja koulutuspaketti	24
Aikajana	24
ASIALISTA	29
”Lasten osallistumisoikeuden takaaminen kaikilla elämänaalueilla ja edistymisen mittaaminen lasten osallistumisoikeuksien toteutumisessa”	29

Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu – usein kysytyt kysymykset ja vastaukset

Kysymys 1: Mikä on lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu?

— Vastaus: Euroopan neuvosto on kehittänyt lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun, jossa on kymmenen erityistä mitattavaa indikaattoria, joiden avulla voidaan mitata edistymistä lasten osallistumisoikeuksien toteutumisessa. Indikaattorien avulla valtiot voivat alkaa mitata ministerikomitean jäsenvaltioille antaman suosituksen CM/Rec(2012)2 täytäntöönpanon edistymistä alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten osallistumisoikeuksissa.

— Nämä kymmenen indikaattoria ovat pikemminkin monialaisia kuin temaattisia, ja ne heijastavat suosituksessa käsiteltyä kolmea laajaa toimenpidettä:

- ☐ Toimenpiteet osallistumisoikeuden suojelemiseksi
- ☐ Toimenpiteet osallistumisoikeuden edistämiseksi
- ☐ Toimenpiteet osallistumistilojen luomiseksi.

Kysymys 2: Mitä lasten osallistuminen on?

— Vastaus: Lasten osallistumisella tarkoitetaan lasten oikeutta tulla kuulluksi ja otetuksi vakavasti. Se määritellään Euroopan neuvoston suosituksessa (2012)2 seuraavasti: ”yksilöt tai lapsiryhmät, joilla on oikeus, keinot, tila, mahdollisuus ja tarvittaessa tuki ilmaista vapaasti mielipiteensä, tulla kuulluksi ja osallistua päätöksentekoon asioissa, jotka vaikuttavat heihin, ja heidän mielipiteitään painotetaan heidän ikänsä ja kypsyytensä mukaisesti”.

ja tämä mielipide otetaan huomioon kaikissa lasta koskevissa asioissa tai prosesseissa). UNCRC-komitea on hyväksynyt kuulluksi tuleminen oikeutta koskevan yleisen huomautuksen nro 12 (2009), jossa selitetään yksityiskohtaisesti lasten osallistumisen merkitys ja sen toteuttaminen käytännössä erilaisissa olosuhteissa, kuten koulutuksessa ja kouluissa, terveydenhuollossa, väkivaltatilanteissa, perheessä, oikeudenkäynneissä jne.
<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.pdf>

Kysymys 3: Kenelle lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu on tarkoitettu?

— Vastaus: Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu on tarkoitettu Euroopan neuvoston jäsenvaltioille. Arviointia johtavat lasten oikeuksista ja hyvinvoinnista vastaavat ministeriöt, mutta se edellyttää myös eri sidosryhmien osallistumista, kuten muiden hallituksen yksiköiden, kansalaisyhteiskunnan, lapsiasiamiesten ja organisaatioiden, jotka edustavat lasten hyväksi ja lasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia ja akateemikkoja.

Kysymys 4: Miksi valtion pitäisi käyttää arviointityökalua, mitä lisäarvoa se tuo?

— Vastaus: Työkalun ansiosta valtiot voivat:

- ☐ Lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä lasten osallistumisoikeutta kohtaan
- ☐ Toteuttaa perusarvioinnin lasten osallistumisoikeuden nykyisen täytäntöönpanon tilasta
- ☐ Saada apua tarvittavien lisätoimenpiteiden tunnistamiseen
- ☐ Huomioida ja jakaa hyviä käytäntöjä
- ☐ Mitata edistymistä ajan myötä

Kysymys 5: Raportoimme jo UNCRC:n toteutuksesta ja lasten osallistumisoikeudesta UNCRC-komitealle. Eikö lasten osallistumisen arviointiprosessi ole toistoa UNCRC-raportointiprosessille?

— Vastaus: Ei, lasten osallistumisen arviointiprosessi tulisi sisällyttää UNCRC-raportointiprosessiin. Tällä tavoin lasten osallistumisen arviointiprosessin tulokset saadaan suoraan mukaan UNCRC-raportointiprosessiin. Euroopan neuvosto on laatinut tiedotteen UNCRC-raportointiprosessin ja lasten osallistumisen arviointimenettelyn välisestä yhteydestä, ja se sisältyy tähän pakettiin.

Kysymys 6: Onko lasten ja nuorten osallistuttava lasten osallistumisen arviointiprosessiin?

— Vastaus: Kyllä. Joitakin indikaattoreista mitataan keräämällä dataa ja julkaistuja tietoja, mutta useiden indikaattoreiden osalta tarvitaan lasten ja nuorten mielipiteitä, jotta valtiot voivat tehdä edistymisestä hyvän arvion. Vallitsevan tilanteen selvittämisen kuulemalla itse lapsia ja nuoria, on oltava olennainen osa jäsenvaltion itsearviointiprosessia. Tällainen palaute antaa arvioinnin subjektiiviselle luonteelle tarvittavan check and balance -järjestelmän. Lasten sekä haavoittuvien lasten mielipiteiden ja kokemusten keräämiseen kohderyhmätapaamisissa annetaan ohjeet.

Kysymys 7: Mikä on kansalaisjärjestöjen rooli lasten arviointiprosessissa?

— Vastaus: On tärkeää varmistaa, että arviointimenettelyyn käytettävät tiedot tulevat useista eri lähteistä. Kansalaisjärjestöt ymmärtävät hyvin mitä tapahtuu ja he tuntevat usein haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten tilanteen. Heidän panoksensa arviointiprosessiin on erittäin tärkeä, ja sen voidaan katsoa tarjoavan toisen check and balance -järjestelmän. Optimaalisessa tilanteessa jäsenvaltiot kolmiomittaavat oman arviointinsa suorituskykyään koskien kansalaisjärjestöjen näkemysten ja kokemusten perusteella sekä mahdollisimman laajalti lasten ja nuorten mielipiteiden ja kokemusten perusteella.

Kysymys 8: Kuinka kauan aikaa lasten osallistumisen arvioinnin toteuttaminen kestää?

— Vastaus: Noin vuoden. Tähän sisältyy valmisteluvaihe, jossa järjestetään seminaari kaikille osallistuville sidosryhmille (2 kuukautta); toimeenpanovaihe tietojen keräämiseksi ja lasten ja nuorten sekä muiden sidosryhmien kuulemiseksi (8 kuukautta) ja loppu- ja arviointivaihe (2 kuukautta).

Kysymys 9: Mitä arvioinnin budjetoimiseen tarvitaan?

— Vastaus: Kansallisen ministeriön edustajan ajasta ja kansallisen konsultin nimittämisestä aiheutuvat kustannukset on ennakoitava. Lisäksi kaikille sidosryhmille järjestetään prosessin alussa koulutusseminaari sekä vähintään kymmenen kohderyhmätapaamista, joita johtavat lasten ohjaajat. Lisäkustannuksia aiheuttavat kokousten järjestämisestä aiheutuvat kustannukset asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Euroopan neuvosto voi myöntää tukea, jolla voidaan kattaa osa kustannuksista.

Kysymys 10: Mitä arvioinnin tuloksilla voidaan tehdä?

— Vastaus: Tuloksia voidaan käyttää arvioinnin lähtökohtana ajan mittaan saavutetun edistymisen mittaamiseen, jota tulisi pitää vaiheittaisena prosessina. Valtioiden odotetaan ilmaisevan jokaisen indikaattorin osalta, mitä jatkotoimia ne suunnittelevat.

— Työkalun levittäminen ja sen täytäntöönpano voivat luoda muutoksen lasten oikeuteen tulla kuulluksi valtioissa.

Kysymys 11: Verrataanko lasten osallistumisen arvioinnin tuloksia muiden valtioiden tuloksiin?

— Vastaus: Ei. Arvioinnin tulokset on tarkoitettu vain valtion omaan käyttöön ja niiden tulisi toimia lähtökohtana tulevan edistyksen mittaamiselle lasten osallistumisen toteutuksessa kyseisessä maassa.

Kysymys 12: Mistä löydän tukimateriaalia lasten osallistumisen arvioinnin tekemiseen?

— Vastaus: Tältä verkkosivulta: [www.coe.int/en/web/ children/participation](http://www.coe.int/en/web/children/participation).

Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu – ohjeet

Johdanto

Maaliskuun 28. päivänä 2012 Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi ministerikomitean suosituksen (2012)², joka koskee alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten osallistumista (jäljempänä ”suositus”). Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu² (jäljempänä ”työkalu”) on kehitetty tarjoamaan konkreettisia ja mitattavissa olevia indikaattoreita, joiden avulla valtiot voivat alkaa mitata suosituksen täytäntöönpanon edistymistä. Arviointityökalun kehittäminen on osa Euroopan neuvoston käynnistämää ja meneillään olevaa prosessia, jonka tarkoituksena on varmistaa, että kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden lapset ja nuoret voivat käyttää oikeuttaan tulla kuulluksi, tulla otetuksi vakavasti ja osallistua päätöksentekoon kaikissa heitä koskeissa asioissa. Tähän kuuluu osallistumisoikeuden suojaaminen, osallistumisen edistäminen ja tiedottaminen sekä osallistumistilojen luominen.

— Vuosina 2014 ja 2015 lasten osallistumisoikeuksia arvioivaa työkalua kokeiltiin kolmessa Euroopan neuvoston jäsenvaltiossa: Virossa, Irlannissa ja Romaniassa. Lopullinen versio on tarkistettu, jotta se vastaisi tämän prosessin tuloksia ja se julkaistiin joulukuussa 2015.

— Ohjeet antavat suuntaa siitä, miten kutakin indikaattoria koskevia tietoja kerätään ja analysoidaan sekä ehdotuksia siitä, keitä sidosryhmiä tulee ottaa mukaan ja mitä tuloksia voidaan odottaa. Ohjeet tulee lukea yhdessä lasten osallistumisen arviointityökalun Liitteen kaksi ”Yhteenveto tehokkaan ja eettisen osallistumisen yhdeksästä perusvaatimuksesta

ja niihin liittyvät vertailuarvot” kanssa.

— Ohjeet sisältävät:

1. Mitä kansallisilta viranomaisilta odotetaan tuen ja resurssien osalta.
2. Miten dataa ja tietoja kerätään, esimerkiksi lasten kohderyhmät ja kansalaisjärjestöt, tietojen jaottelu jne.
3. Ohjeet useiden sidosryhmien tapaamisten/kuulemisten tärkeydestä.
4. Kommentti kustakin indikaattorista, jossa selvitetään, mitkä ovat haasteet ja annettava palaute lapsille ja nuorille ja muille mukana olleille sidosryhmille.

Prosessi

— Lasten osallistumisen arvioimiseksi on laadittu etenemissuunnitelma, joka sisältää kolmivaiheisen toimintasuunnitelman:

1. Valmisteluvaihe (1–2 kuukautta), erityisesti järjestelmällä kokous ja koulutusta työkalun käytöstä ja lasten osallistumisesta jäsenvaltioiden tärkeimpien sidosryhmien kanssa ja koordinoivan ministeriön järjestämänä.
2. Toimeenpanovaihe (3–10 kuukautta), erityisesti ottamalla työkalu käyttöön kaikkien sidosryhmien kanssa, jotka on määritetty valmisteluvaiheessa kyseisessä jäsenvaltiossa.
3. Loppu- ja arviointivaihe (11–12 kuukautta), erityisesti laatimalla raportti, joka sisältää perusarvioinnin ja arvioinnin lasten osallistumisen tilanteesta maassa sekä suosituksia lisäparannuksista.

1. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1927229>
2. www.coe.int/en/web/children/publications

— Työkalun avulla toteutettava arviointi on tarkoitettu lasten osallistumista koskevan keskustelun käynnistämiseksi Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa. Lisäksi sillä voidaan kerätä tietoja asianomaisen politiikan ja käytännön peruslinjojen luomiseksi. Lisäarviointeja on suoritettava säännöllisesti edistyksen arvioimiseksi. Euroopan neuvosto suosittelee, että nämä myöhemmät arvioinnit edistymisestä aikataulutetaan, jotta voidaan tiedottaa ja vahvistaa säännöllisiä raportteja, joita valtioiden on toimitettava lasten oikeuksien komitealle neljän vuoden välein. Arviointiprosessin tueksi on laadittu tiedote, joka liittyy YK:n lasten oikeuksia koskevan sopimuksen osaksi Euroopan neuvoston lasten osallistumisen arviointiprosessia. Käytävissä on myös lasten osallistumisen arviointia koskevat usein kysytyt kysymykset ja vastaukset.

— Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu sisältää kymmenen perusindikaattoria, jotka auttavat valtioita arvioimaan lasten ja nuorten osallistumisen toteutumista maansa eri toimintaympäristöissä. Työkalun ansiosta valtiot voivat:

- ▣ Suorittaa perustason arviointeja nykyisestä toteutuksesta

- ▣ Saada apua tarvittavien lisätoimenpiteiden tunnistamiseen

- ▣ Mitata edistymistä ajan myötä.

Arvioinnin tulisi antaa yleiskuva edityksestä kymmenen indikaattorin mukaisesti. Jokainen indikaattori saa arvosanan 0:sta (ei editystä) 3:een (täyttää täysin indikaattorin vaatimukset). Lisäksi olisi laadittava suosituksia jatkotoimista havaittujen puutteiden osalta.

Vastuu arviointimenettelyn suorittamisesta kuuluu kansalliselle hallituksen edustajalle, jota tukee Euroopan neuvoston sihteeristö. Koordinoivan ministeriön tuki kutsujen lähettämiseen lasten osallistumista koskevaan arviointiin on ensisijaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa kaikkien asianomaisten sidosryhmien osallistuminen.

Kansallisen raportin laatimiseksi on nimitettävä kansallinen konsultti. Raportti perustuu dataan ja kerättyihin tietoihin, kohderyhmätapaamisten tuloksiin, lasten verkkokyselyn tuloksiin, lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten kokousten tuloksiin sekä kansalaisjärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien tapaamisiin.

Suosituksset 10 indikaattoria koskevien tietojen keräämiseksi

Arviointityökalun ohjeistus on luettava yhdessä lasten osallistumisoikeuksia koskevan arviointityökalun kanssa, jossa kuvataan kutakin 10 indikaattoria määritelmän, käytettävien tietolähteiden ja arviointikriteerien osalta. Siinä annetaan myös ehdotuksia joidenkin tiettyjen erityiskysymysten huomioimiseksi haavoittuvien ja harvoin kuultujen lasten osalta. Nämä kysymykset tarjoavat hyödyllisen näkökulman erilaisten lasten ja nuorten erilaisten kokemusten korostamiseen sekä myös sellaisten lasten näkökulman, jotka ovat haavoittuvia tai jotka tulevat kuulluksi harvoin. Työkalu tunnistaa yleisesti poissuljetut lapsiryhmät. Tietojen jaottelu on tärkeää, sillä se paljastaa eroja siinä, missä määrin eri lapsiryhmät voivat ilmaista mielipiteitään ja tulla otetuksi vakavasti.

— Jokaisen lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun indikaattorin kohdalla on tyhjä tila, johon voi kirjoittaa kunkin indikaattorin analyysimuistiinpanot. Lisäksi jos tiettyyn indikaattoriin liittyy eri toimintaympäristöjä, näitä voidaan analysoida erikseen matriisin avulla (tämä koskee indikaattoreita 1, 4, 5, 6, 8 ja 9).

— Työkalu sisältää mallin tai maaprofiilin arvioinnin tulosten ilmoittamiseksi indikaattorikohtaisesti (Liite kolme). Tässä mallissa valtioita pyydetään ilmoittamaan arvioinnin päättymispäivä, keskeiset sidosryhmät, kunkin indikaattorin luokittelu sekä antamaan kommentteja, havaintoja tai esimerkkejä hyvistä käytännöistä. Kunkin indikaattorin osalta valtioita pyydetään myös sisällyttämään mahdolliset jatkotoimet tai toimintasuunnitelmat. Valmistunut malli antaa jäsenvaltion maaprofiilin. Tätä profiilia voidaan käyttää myöhemmässä vaiheessa, jotta sovittujen jatkotoimien ja toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoa voidaan seurata ja tarkastella. Euroopan neuvoston sihteeristö (nuoriso-osasto ja lasten oikeuksien osasto) haluaisi saada raportista kopion, joka auttaa sitä valvomaan, miten työkalua käytetään, antaakseen mahdollisuuden tuoda esiin hyviksi havaittuja käytäntöjä, jotka voivat innostaa muita jäsenvaltioita ryhtymään toimiin lasten ja nuorten osallistumisoikeuksien edistämiseksi.

— Seuraavassa taulukossa luetellaan kymmenen indikaattoria, esitetään yhteenveto todisteiden keräämisestä ja mukaan otettavista sidosryhmistä sekä annetaan neuvoja sopivimmista menetelmistä. Vaikka taulukosta käy selkeästi ilmi, että eri indikaattoreiden

edistymisen arvioimiseksi tarvitaan erilaisia tietoja, on yleisesti tärkeää, että jäsenvaltiot ottavat huomioon tietoja, jotka on saatu eri lähteistä koko arvioinnin ajan. Erityyppisten tietojen kolmiomittaus aina poliittisista asiakirjoista ja käytettävissä olevasta tutkimuksesta sekä kohderyhmistä kansalaisjärjestöihin ja muista lasten ja nuorten kanssa työskentelevistä organisaatioista lapsiin ja nuoriin itse (kohderyhmien avulla) tarjoaa tärkeän check and balance -järjestelmän jäsenvaltioiden itsearviointinsubjektiivisen luonteen vuoksi.

— Lisäksi jäsenvaltiot haluavat panna merkille tilanteet, joissa tietoja on saatavilla vain rajoitettu määrä (mukaan lukien tiedot, jotka on jaoteltu sukupuolen, vammaisuuden ja muiden tekijöiden mukaan) ja harkita toimintasuunnitelmiinsa sellaisia toimia, joilla voidaan parantaa tällaisten tietojen saatavuutta, sisällyttämällä esimerkiksi lisäkysymyksiä kouluikäisten lasten säännöllisiin kyselyihin.

— Lapset ja nuoret osallistuvat päätöksentekoon yhä enenevässä määrin verkossa ja sosiaalisessa mediassa ja tämä on huomioitava arvioinnissa.

— Ilmoitettaessa, että lasten kohderyhmiä on perustettava lasten ja nuorten kuulemiseksi, ehdotetaan, että valtiot toteuttavat puolet lasten kohderyhmistä (vähintään 5) kouluissa ja puolet (vähintään toiset 5) yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa, jotta voidaan varmistaa, että huomiota kiinnitetään haavoittuvien ja harvoin kuultujen lasten mahdollisesti erilaisiin kokemuksiin kussakin maassa. On tärkeää ilmoittaa kouluille ja kansalaisjärjestöille, mitä tarkalleen ottaen edellytetään.

— **HUOMAUTUS:** Läpi koko arviointityökalun käytetään termejä lapset ja nuoret; tämä heijastaa Euroopan neuvoston työtä lasten oikeuksien osastolla ja nuoriso-osastolla. Arviointityökalun "Lasten ja nuorten" merkitys määritellään Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 1 artiklassa seuraavasti: "Tässä yleissopimuksessa lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta ihmistä ...". Arviointityökalua käytettäessä valtioiden on oltava tietoisia siitä, että kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten kokemukset tulee huomioida arviointiprosessissa, johon kuuluu lapsia nuorimmista ikäryhmistä (alle 7-vuotiaat).

Indikaattorit	Miten kustakin indikaattorista kerätään todisteita?	Sidosryhmät	Lisäkommentteja metodologiasta
Indikaattori 1 Oikeudellinen suoja lasten ja nuorten oikeudesta osallistua päätöksentekoon näkyvässä kansallisessa perustuslaissa ja lainsäädännössä	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Kerää tietoja, mukaan lukien erityiset tiedot erityisesti eri alojen ministeriöiden kautta, oikeudellisesta suojasta liittyen lapsen oikeuteen tulla kuulluksi eri toimintaympäristöissä. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Eri alojen ministeriöt (mukaan lukien koulutuksesta ja kouluista, perheen päätöksen teosta, rikosoikeudesta, terveydenhuollosta, hoidosta ja suojelusta sekä säilöönnotosta, maahanmuutosta ja turvapaikkamenettelyistä vastaavat ministeriöt) ☐ Valtion virastot 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tietojen kerääminen ☐ Tätä indikaattoria analysoidessa kiinnitä erityistä huomiota kouluun ja koulutukseen – tiedot lainsäädännöstä, joka tekee kouluneuvostojen perustamisesta pakollista – erityyppisissä kouluissa (esikoulu, peruskoulu, lukio, ammatillinen koulutus, korkea-asteen koulutus, erityisopetus (esimerkiksi lapsille, joilla on erityistarpeita))
Indikaattori 2 Lasten ja nuorten oikeus osallistua päätöksentekoon on nimenomaisesti sisällytetty monialaiseen kansalliseen strategiaan lasten oikeuksien toteuttamiseksi	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Kerää tietoja, mukaan lukien erityistietoja erityisesti eri alojen ministeriöiden kautta. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Eri alojen ministeriöt (mukaan lukien koulutukseen, oikeuteen, terveyteen, sosiaalisiin liittyvät ministeriöt) ☐ Valtion virastot 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tietojen kerääminen
Indikaattori 3 Maahan on perustettu riippumaton lasten oikeuksien instituutio, joka on suojattu lailla	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Siihen tulisi kuulua analyysi hallituksen virastojen toimeksiannoista ja analysoida, onko lapsiasiamies "Pariisin periaatteiden" mukainen: http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Eri alojen ministeriöt ja/tai lapsiasiamies 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tietojen kerääminen (tarkista, mikä lainsäädäntö on voimassa ja miten sitä toteutetaan käytännössä)
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Edellyttää neuvotteluja lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Järjestä tapaaminen eri ammattiryhmien kanssa opettajat ja sosiaalityöntekijät mukaan lukien
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lapsia koskevat kuulemiset toteutetaan lasten kohderyhmähaastatteluilla. Heiltä kysytään, miten lapsiasiamies toimii ja ottaa lapsiin yhteyden, ovatko he tietoisia lapsiasiamiehestä ja miten häneen voi ottaa yhteyttä. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lapset 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ohjaajien järjestämät lasten kohderyhmät.

Indikaattorit	Miten kustakin indikaattorista kerätään todisteita?	Sidosryhmät	Lisäkommentteja metodologiasta
<p>Indikaattori 4</p> <p>Maassa on olemassa mekanismit, joiden avulla lapset voivat toteuttaa osallistumisoikeuttaan turvallisesti oikeudellisissa ja hallinnollisissa menettelyissä</p>	<p>Edellyttää neuvotteluja ammattilaisten ja lasten kanssa, joilla on kokemusta oikeusjärjestelmistä ja hallinnollisista menettelyistä.</p> <p>Painopisteen tulee olla:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rikosoikeudenkäynneissä - perheoikeudessa - hoidossa ja suojelussa - maahanmuutossa <p>Suoritetaan kuulemalla lapsia, joilla on kokemusta oikeusjärjestelmästä ja hallinnollisista menettelyistä. Tämä tehdään lasten kohderyhmähaastattelujen avulla, mutta se voidaan tehdä myös muilla tavoin, joita maa pitää sopivina (esimerkiksi yksilöhaastattelut).</p> <p>Euroopan neuvoston suositukset lapsiystävällisistä oikeudenkäytöstä ovat tärkeitä lasten kuulemisen yhteydessä (ne ovat luettavissa kansallisilla kielillä): www.coe.int/en/web/ children/publications</p> <p>EU:n perusoikeusvirasto (FRA) toteutti selvityksen: "Lapsiystävällinen oikeudenkäyttö: ammattilaisten mielipiteitä ja kokemuksia lasten osallistumisesta siviili- ja rikosoikeudenkäynteihin 10:ssä EU:n jäsenvaltiossa" (2015) (mukana olevat maat ovat: BUL, CRO, EST, FIN, FR, GER, POL, RO, SP, UK). Selvityksessä on runsaasti tietoa lasten osallistumisesta nuoriso-oikeudenkäynteihin, ja se sisältää 570 ammattilaisen mielipiteitä.</p> <p>http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-child-friendly-justice-professionals_en.pdf</p> <p>FRA:n tutkimuksen toisessa raportissa keskitytään haastateltujen lasten vastauksiin.</p>	<p>Lasten kanssa työskentelevät oikeusalan ammattilaiset</p> <p>Lapset, joilla on kokemusta oikeusjärjestelmästä, mukaan lukien lapset, joilla on kokemusta alaikäisten oikeusmenettelyistä ja hallinnollisista oikeusmenettelyistä.</p> <p>EU:n (FRA) selvitys ammattilaisten kokemuksista lasten osallistumisesta siviili- ja rikosoikeudenkäynteihin.</p>	<p>Järjestä kokous oikeusalan ammattilaisryhmän (10) kanssa tai sellaisten oikeusalan ammattilaisten kanssa, jotka työskentelevät lasten kanssa tai heidän hyväkseen, ja jotka työskentelevät sellaisissa hallinnollisissa menettelyissä, joissa lapset ovat mukana suoraan tai epäsuorasti (esimerkiksi avioeron tapauksessa). Tällaisia voivat olla tuomarit, lakimiehet, juristit ja asianajajat jne.</p> <p>Lasten kohderyhmät ja/tai lasten yksilöhaastattelut</p> <p>Tietojen kerääminen EU:n (FRA) selvityksestä, kaksi Euroopan komission selvitystä ja Mental Disability Advocacy Centren selvitys.</p>

Indikaattorit	Miten kustakin indikaattorista kerätään todisteita?	Sidosryhmät	Lisäkommentteja metodologiasta
	<p>☐ Euroopan komissio on tehnyt kolmiosaisen selvityksen lasten osallistumisesta oikeudenkäynteihin: lapset rikos-, siviili- ja hallintomenettelyissä. Selvityksessä keskitytään lapsiin erilaisissa rooleissa, kuten epäiltynä/rikoksentehtijänä, todistajana, uhrina, kantajana tai muulla tavalla oikeudenkäyntiin osallisena. Lopputulokset julkaistiin heinäkuussa 2015: http://www.socialplatform.org/news/commission-study-published-on-childrens-involvement-in-justice/</p> <p>☐ Euroopan komissio on tehnyt selvityksen "Lasten osallistumista koskevan lainsäädännön, politiikan ja käytännön arviointi Euroopan unionissa" 28:ssa EU:n jäsenmaassa, ja se sisältää selvityksen lasten osallistumisesta oikeudellisissa toimintaympäristöissä. Selvitys julkaistiin maaliskuussa 2015. http://bookshop.europa.eu/en/evaluation-of-legislation-policy-and-practice-of-child-participation-in-the-european-union-eu--pbDS0514101/related/?pgid=lq1EknI0.1ISR00K4MycO9B00006Yjr1CF_;sid=xIpiORNAAt-Bi_OYxvBj8dnFIZJkegRSTwIk=?PublicationKey=DS0514101&CatalogCategoryID=cOwKABstC3oAAAEjeJEY4e5L</p> <p>☐ Mielenterveysvammaisten lasten oikeussuojan saatavuutta koskevan selvityksen teki MDAC ja sen rahoitti EU. Selvitys toteutettiin 10 maassa: Bulgariassa, Tsekin tasavallassa, Unkarissa, Irlannissa, Latviassa, Liettuassa, Romaniassa, Sloveniassa, Espanjassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa http://www.mdac.org/en/accessing-justice-children</p>	<p>☐ Kaksi Euroopan komission selvitystä: yksi lasten osallistumisesta oikeudenkäynteihin ja toinen, jossa kartoitetaan kansallista lainsäädäntöä, politiikkaa ja käytäntöä lasten osallistumisesta 28:ssa EU:n jäsenvaltiossa.</p>	

Indikaattorit	Miten kustakin indikaattorista kerätään todisteita?	Sidosryhmät	Lisäkommentteja metodologiasta
<p>Indikaattori 5</p> <p>Käytössä ovat lapsiystävälliset valitusmenettelyt³</p>	<p>Edellyttää monialaista konsultointia eri alojen ammattilaisten kanssa (mukaan lukien koulut ja oppilaitokset, hoito ja suojelu, terveydenhuolto, rikosoikeudelliset menettelyt, perheoikeusmenettelyt ja maahanmuuttomenettelyt).</p> <p>Koska analysoitavana on vain muutamia virallisia valituksia, kysymysten tulisi keskittyä seuraaviin:</p> <p>Onko valitusmekanismeja olemassa ollenkaan ja missä niitä on luetelluista toimintaympäristöistä?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jos niitä on olemassa, ovatko ne lapsiystävällisiä? - Ovatko lapsiystävälliset valitusmekanismit lain mukaisia ja helposti saatavilla kaikille lapsille? 	<p>Lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset</p>	<p>Järjestä kokous ammattilaisten kanssa mukaan lukien:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koulut ja koulutus (opettajat mukaan lukien) - Asianajajat, jotka työskentelevät perhe-, siviili- ja rikosoikeuden alalla - Terveys (lääketieteen ammattilaiset, kuten lastenlääkärit ja sairaanhoitajat) - Sosiaalityöntekijät ja lasten suojelu- ja hoitopalveluissa työskentelevät ammattilaiset. - Maahanmuuttoasioista vastaavat virkamiehet - Akateemiset asiantuntijat
<p>Indikaattori 6</p> <p>Lasten oikeus osallistua päätöksentekoon on sisällytetty lasten hyväksi ja heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten ennakkokoulutusohjelmiin</p>	<p>Huomioi, että ammattilaisten koulutus on eri tasoilla eri maissa. Huomaa, että tämän indikaattorin painopistealue on ennakkokoulutuksessa.</p>	<p>Lapset ja nuoret</p>	<p>Lasten kohderyhmät</p>

3. Saat lisätietoja lapsiystävällisestä ja laadukkaasta osallistumisesta lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun liitteestä 1, Laadukkaan osallistumisen perusoikeudet. Se tarjoaa myös yleiskatsauksen tarvittavista toimenpiteistä lapsiystävällisten valitusmenettelyjen aikaansaamiseksi.

Indikaattorit	Miten kustakin indikaattorista kerätään todisteita?	Sidosryhmät	Lisäkommentteja metodologiasta
	<p>☐ Ota yhteys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vastuullisiin ministeriöihin 2. Ammatillisiin elimiin (mukaan lukien koulut ja muut tietyt erityisryhmät) 3. Pyydä ammatilaisilta palautetta heitä edustavien organisaatioiden kautta (ammattiyhdistykset) 4. Akateemiset laitokset ja koulutuslaitokset 	<p>☐ Eri alojen ministeriöt</p> <p>☐ Valtion virastot</p> <p>☐ Ammatilliset elimet/yhdistykset</p> <p>☐ Lasten kanssa työskentelevät ammatilaiset</p> <p>☐ Akateeminen henkilökunta, joka suunnittelee ja tarjoaa ammatilaisille koulutusta</p>	<p>☐ Tietojen kerääminen ja hallituksen virkamiesten haastattelut</p> <p>☐ Asiaankuuluvien opetussuunnitelmien tarkastaminen</p> <p>☐ Valitse kuusi ammattiryhmää, jotka edustavat jotakin valituista toimintaympäristöistä, opettajat mukaan lukien (opettajien liitto), lääketieteen ammatilaiset, sosiaalityöntekijät, hoitotyöntekijät jne.</p> <p>☐ Järjestä kokous tai neuvottele kirjallisesti/haastattelemalla ammatillisia järjestöjä.</p> <p>☐ Keskustele suoraan kuuden ammatilaisryhmän kanssa valitsemalla luettelosta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opettajat - lakimiehet - tuomarit - poliisit - sosiaalityöntekijät - terveydenhuollon ammatilaiset - maahanmuuttoviranomaiset - hoitajat ja asukkaat - vankilavirkailijat (alaikäisten oikeuslaitoksissa, jos tällaisia on olemassa) - lasten ja nuorten ohjaajat/työntekijät - valtion virkamiehet
<p>Indikaattori 7</p> <p>Lapsille annetaan tietoa heidän oikeudestaan osallistua päätöksentekoon</p>	<p>☐ Koulut ovat avainasemassa, jotta voidaan selvittää, sisältyykö opetussuunnitelmaan opetusta ihmisoikeuksista ja demokraattisesta kansalaisuudesta. Tutki, sisältyykö lasten ja nuorten koulutukseen lasten osallistumista koskevaa opetusta, kuten lasten osallistumisoikeuden opetusta. Onko tämä pakollinen osa koulun opetussuunnitelmaa?</p> <p>☐ Tutki järjestävätkö hallitukset tai valtiolliset elimet, kuten terveydenhuoltoalalla, oikeus-, lastensuojelu- tai muilla aloilla työskentelevät elimet tiedotuskampanjoita tai laativatko ne esitteitä tai muuta materiaalia.</p>	<p>☐ Eri alojen ministeriöt, erityisesti opetusministeriö</p> <p>☐ Valtion virastot</p>	<p>☐ Tietojen kerääminen</p>

Indikaattorit	Miten kustakin indikaattorista kerätään todisteita?	Sidosryhmät	Lisäkommentteja metodologiasta
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Pyydä lapsia kohderyhmähaastattelujen avulla selvittämään, miten tietoisia he ovat osallistumisoikeudestaan ja miten ja missä tätä oikeutta voi käyttää ☐ Keskustele lasten kansalaisjärjestöverkostojen, koulujen, paikallisten viranomaisten sekä lasten ja nuorten yhdistysten kanssa ☐ Tutki, millaista lapsiystävällistä materiaalia esiintyy eri aloilla, kuten terveydenhuollossa ja oikeudellisilla aloilla sekä eri alojen ministeriöissä 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lapset ☐ Lasten oikeuksien kansalaisjärjestöt ja kansalaisyhteiskunta ☐ Koulut ☐ Paikalliset viranomaiset ☐ Lasten ja nuorten yhdistykset ☐ Eri alojen ministeriöt ☐ Valtion virastot ☐ Ammatilliset järjestöt 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten kohderyhmät ☐ Kerää tietoja järjestämällä tapaaminen kansalaisyhteiskunnan, koulujen, paikallisten viranomaisten sekä lasten ja nuorten yhdistysten kanssa – lapsiasiamies voi helpottaa tätä ☐ Tietojen kerääminen
<p>Indikaattori 8</p> <p>Lapset ovat edustettuina foorumeilla myös omien organisaatioidensa kautta koulutasolla sekä paikallisilla, alueellisilla ja kansallisilla hallintotasoilla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Keskustele kohderyhmien lasten kanssa, eri koulujen ja sellaisten lasten kanssa, jotka ovat olleet mukana foorumeissa, siitä, miten tehokkaita tällaiset tilaisuudet ovat heille olleet 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lapset 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten kohderyhmät
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Keskustele lasten kansalaisjärjestöverkostojen sekä kansallisten nuorisoneuvostojen ja paikallisten ja alueellisten viranomaisten kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten oikeuksien kansalaisjärjestöt, kansalaisyhteiskunta ☐ Paikalliset viranomaiset ☐ Akateemikot 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Kerää tietoja järjestämällä tapaaminen kansalaisyhteiskunnan kanssa, mukaan lukien kansallisten ja alueellisten nuorisoneuvostojen ja kouluneuvostojen edustajat sekä paikalliset ja alueelliset viranomaiset – lapsiasiamies voi helpottaa tätä. ☐ Indikaattoria on analysoitava neljällä eri tasolla: <ul style="list-style-type: none"> - Kansallinen - Alueellinen - Paikallinen - Koulut

Indikaattorit	Miten kustakin indikaattorista kerätään todisteita?	Sidosryhmät	Lisäkommentteja metodologiasta
Indikaattori 9 Käytössä ovat lapsille suunnattujen paikallisten viranomaispalveluiden palautemekanismit	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Keskustele lasten kanssa kohderyhmähaastatteluissa 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lapset 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten kohderyhmät
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Neuvottele lasten kansalaisjärjestöverkostojen ja paikallisten viranomaisten kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten oikeuksien kansalaisjärjestöt, kansalaisyhteiskunta ja paikalliset viranomaiset 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Kerää tietoja järjestämällä tapaaminen kansalaisyhteiskunnan ja paikallisten viranomaisten kanssa – lapsiasiamies voi helpottaa tätä ☐ Neuvotteluissa tulee keskittyä seitsemään erityistoimintaympäristöön, mukaan lukien: <ul style="list-style-type: none"> - Koulutus ja koulut - Vaihtoehtoinen hoito (esimerkiksi sijaisperheet, lastenkodit) - Leikki, virkistys ja urheilu - Kulttuuripalvelut (esimerkiksi museot, taiteet) - Lastensuojelupalvelut - Tuki maahanmuutto- ja turvapaikanhakijoille - Perhetuki- ja esikoulupalvelut
Indikaattori 10 Lapsia tuetaan osallistumaan YK:n lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen (mukaan lukien CRC-varjoraportti) ja asiaankuuluvien Euroopan neuvoston välineiden ja yleissopimusten seurantaan (jäljempänä: lasten oikeuksien välineet)	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Neuvottele UNCRC:n raportoinnista vastaavan hallituksen yhteyshenkilön kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Eri alojen ministeriöt ☐ Valtion virastot 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Tietojen kerääminen ☐ Lapsen oikeuksien komitean päätelmät ☐ Euroopan neuvoston valvontaviranomaisten päätelmät (esimerkiksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea, Lanzaroten komitea jne.)
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Neuvottele varjoraportoinnista vastaavan kansalaisjärjestökoalition kanssa (jos sellainen on olemassa, jos ei, neuvottele yhden kansalaisjärjestön tai kansalaisjärjestöryhmän kanssa) tai koalition kanssa, joka osallistuu YK:n CRC-komitean raportointiprosessiin. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten oikeuksien kansalaisjärjestökoalitio (jos sellainen on) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Järjestä tapaaminen lasten oikeuksien kansalaisjärjestökoalition edustajien kanssa
	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Keskustele UNCRC-raportointiprosessiin osallistuneiden lasten kanssa (jos sellaisia on). Tämä tulee toteuttaa sellaisten kansalaisjärjestöjen kautta, jotka ovat ottaneet lapsia mukaan raportointiprosessiin. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lapset, jotka ovat osallistuneet UNCRC-raportointiprosessiin. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Lasten kohderyhmät ☐ Lasten laatimat tai lasten kanssa laaditut seurantaraportit

Lasten mielipiteisiin tutustuminen kohderyhmien avulla

Kohderyhmähaastattelu on keskustelu, johon osallistuu pieni määrä henkilöitä ja jota johtaa moderaattori tai ohjaaja, joka pyrkii saamaan käsityksen osallistujien kokemuksista, asenteista ja käsityksistä. Kohderyhmien on jo pitkään katsottu sisältävän tiettyjä etuja, ja ne soveltuvat erityisen hyvin lasten käyttöön. Ne luovat esimerkiksi turvallisen vertaisympäristön ja toistavat sellaisia pienryhmäympäristöjä, johon lapset ovat tottuneet luokahuonetyöskentelyssä. Pienryhmäympäristön tarjoama vertaistuki auttaa korjaamaan lapsen ja aikuisen välisessä kahdenkeskisessä haastattelussa esiintyvää vallan epätasapainoa. Lapset voivat myös kertoa mielipiteitään rohkeammin, kun he kuulevat muidenkin tekevän niin ja he voivat muistaa paremmin asioita muiden osallistujien panoksen ansiosta.

— Lasten kohderyhmien järjestämisen tavoite lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun pilotoinnin aikana on varmistaa lasten ja nuorten itsensä antama laadullinen panos lasten osallistumisoikeuksien toteutumiseen omassa maassaan.

— Jos Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu pilotoidaan, lasten kohderyhmäkeskusteluissa keskitytään erityisesti seuraavista indikaattoreista johtuviin kysymyksiin:

- ▣ Indikaattori 3: maahan on perustettu riippumaton lasten oikeuksien instituutio, joka on suojattu lailla
- ▣ Indikaattori 5: käytössä ovat lapsiystävälliset valitusmenettelyt
- ▣ Indikaattori 7: lapsille annetaan tietoa heidän oikeudestaan osallistua päätöksentekoon
- ▣ Indikaattori 8: lapset ovat edustettuina foorumeilla myös omien organisaatioidensa kautta koulutasolla sekä paikallisilla, alueellisilla ja kansallisilla hallintotasolla
- ▣ Indikaattori 9: käytössä ovat lapsille suunnattujen paikallisten viranomaispalveluiden palautemekanismit

— Indikaattoreita 4 ja 10 koskevat keskustelut toteutetaan vain sellaisten lapsiryhmien kanssa, joilla on erityiskokemusta kyseisistä indikaattoreista.

- ▣ Indikaattorin 4 kohdalla – maassa on olemassa mekanismit, joiden avulla lapset voivat toteuttaa osallistumisoikeuttaan turvallisesti oikeus- ja hallintomenettelyissä – lasten kuulemiset toteutetaan tiettyjen lapsiryhmien kanssa tai haastatteleamalla lapsia, joilla on kokemusta oikeusjärjestelmästä ja hallinnollisista menettelyistä.
- ▣ Indikaattorin 10 kohdalla – lapsia tuetaan osallistumaan YK:n lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen, mukaan lukien CRC-varjoraportti, ja asiaankuuluvien Euroopan neuvoston välineiden ja yleissopimuksen seurantaan (jäljempänä: lasten oikeuksien välineet)
– lapsia, jotka ovat osallistuneet UNCRC-raportointiprosessiin, on kuultava.

Kohderyhmien lukumäärä ja keskustelujen pituus

— Kussakin maassa järjestetään 10 lasten kohderyhmää. Viisi kohderyhmistä järjestetään yhteistyössä perus- ja keskiasteen koulujen kanssa (mahdollisesti sisällyttämällä Euroopan neuvoston painopistealueita lasten oikeuksia ja ihmisoikeuksia koskevasta opetuksesta). Lisäksi järjestetään toiset viisi kohderyhmää yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa. Kansalaisjärjestöjä pyydetään varmistamaan erityisesti se, että haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja harvoin kuulluksi tulevat lapset osallistuvat kohderyhmätapaamiisiin (mukaan lukien vammaiset lapset ja lapset, joilla on kokemusta vaihtoehtoisesta hoidosta, terveydenhuollosta, pakolais- ja siirtolaislapset jne.).

— Kohderyhmäkeskusteluiden järjestämiseen on varattava riittävästi aikaa. Keskustelujen tulisi mieluiten kestää koko päivän, eivätkä ne saa olla puolta päivää lyhyempiä. Keskusteluja voidaan järjestää yhtenä päivänä viikonloppuisin. Jos tätä vaihtoehtoa noudatetaan, keskustelupäivänä on pidettävä riittävästi taukoja. Joidenkin lasten kohdalla yhden päivän kestävä keskustelu voi venyttää heidän kykyään keskittyä ja osallistua täysimääräisesti, ja he saattavat pitää parempana pitää useita lyhyempiä istuntoja. Tästä syystä keskusteluja voidaan järjestää myös lyhyempinä istuntoina koulun jälkeen, riippuen siitä, mikä on käytännöllistä ja kyseisen lapsiryhmän etujen mukaista.

Ohjaajan rooli

— Kohderyhmäkeskustelujen onnistumiseen ja saatujen tietojen laatuun vaikuttavat voimakkaasti ohjaajan taidot ja hänen kykynsä edistää ja ylläpitää keskustelua osallistujien välillä. Ohjaajalla on kolme tärkeää tehtävää. Ensimmäinen niistä on saada ryhmä tuntemaan olonsa mukavaksi ja helpoksi. Ohjaajan toisena tehtävänä on pitää keskustelu mielenkiinnon kohteena olevassa aiheessa ja varmistaa, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun. Kolmantena tehtävänä on selventää lasten vastauksia niiden ollessa epäselviä tai kun lapsi antaa ristiriitaisia vastauksia.

— Tästä syystä kohderyhmät tarvitsevat sellaisen ammattitaitoisen ohjaajan valmistelua, jolla on kokemusta lasten kanssa työskentelemisestä ja joka on perehtynyt hyvin Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun prosessiin ja sisältöön.

Ohjaajan suorittamaan valmisteluun kuuluu:

- ▣ Tutustuminen Euroopan neuvoston arviointityökaluun, suosituksiin ja työkalun pilotointiprosessiin. Tutustuminen indikaattoreihin, joista lasten kanssa keskustellaan (numerot 5, 7, 8 ja 9) ja työkalun lapsiystävälliseen versioon (arvioitu työajan kesto on puoli päivää)
- ▣ Kohderyhmäkeskustelujen valmistelu: tee ohjelma ja varmista, että siinä on riittävästi taukoja. Varmista myös, että keskeisistä aiheista keskustellaan. Tämä voidaan toteuttaa monin eri tavoin: ryhmäkeskusteluilla, kahvilakeskusteluilla, teatterin ja roolileikin avulla, luovalla työllä jne. (arvioitu työajan kesto on puoli päivää).
- ▣ Kohderyhmätapaamisen järjestäminen (arvioitu työajan kesto on yksi päivä)
- ▣ Kussakin kymmenessä kohderyhmäkeskustelussa tulokset kerätään, analysoidaan ja kirjataan. (arvioitu työajan kesto kunkin kohderyhmän raportoinnin osalta on yksi päivä)

Kohderyhmien kokoonpano ja valinta

— Lapsista muodostuvien kohderyhmien kokoonpanoa suunniteltaessa on otettava huomioon useita tekijöitä. Näitä ovat ryhmän koko, sukupuoli, kieli ja muut keskustelun aiheeseen liittyvät muuttujat.

Kohderyhmät kouluissa

— Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun pilotointiprosessista vastaavan kansallisen ministeriön/elimen on valittava viisi eri koulua eri puolilta maata. Lasten valinta kouluissa on tehtävä yhteistyössä nimettyjen koulujen kanssa, ja sen tulee edustaa eri taustoista tulevien lasten moninaisuutta, esimerkiksi maaseutu- ja kaupunkialueet, joilla on erityisiä vähemmistöjä jne.

Lasten on osallistuttava kohderyhmiin vapaaehtoisesti, eikä koulun johto saa valita heitä ilman heidän aktiivista suostumustaan. Nimettyä koulua pyydetään valitsemaan ryhmä, johon kuuluu enintään 15–20 vapaaehtoista lasta eri ikäryhmistä. Molempien sukupuolten on oltava tasapuolisesti edustettuina.

Kohderyhmät kansalaisjärjestöissä

— Kansallisten johdantoseminaarien aikana kansalaisjärjestöjä ja kansalaisyhteiskuntaa kannustetaan valmistelevaan koulujen ulkopuolella järjestettäviä lasten kohderyhmiä. Kansalliset viranomaiset pyytävät kansalaisjärjestöjä ja kansalaisyhteiskuntaa määrittämään viisi lapsiryhmää tietyistä haavoittuvista toimintaympäristöistä. Kansalaisjärjestöjä ja kansalaisyhteiskunnan edustajia pyydetään koordinoimaan kohderyhmät kansalaisjärjestösektorin kanssa. Tämä voitaisiin tehdä pyytämällä eri kansalaisjärjestöjä järjestämään omat lasten kohderyhmätapaamisensa, eli kansalaisjärjestöt, jotka työskentelevät tiettyjen lapsiryhmien parissa, kuten vammaisten lasten, turvapaikkaa hakevien lasten, nuoriso-oikeuteen liittyvien lasten ja hoidossa olevien lasten kanssa. Tarkoituksena on varmistaa, että erilaisista (haavoittuvista) taustoista tulevien lasten ryhmät voivat osallistua neuvotteluihin.

Viittaukset lasten kohderyhmämenetelmiin ja lasten kuulemiseen:

- ▣ Sheila Greene & Diane Hogan, SAGE Research Methods, "Researching Children's Experience, Exploring children's views through focus groups", 2005, http://www.uk.sagepub.com/gray3e/study/chapter18/Book%20chapters/Focus_groups_with_children.pdf
- ▣ Kohderyhmän kesken järjestetään keskustelu, jossa tutkitaan yksilön käsityksiä ja kokemuksia tietystä teemasta (Kitzinger, 1994; McLafferty, 2004; Tinnfält, 2007; Brunberg, 2013b).
- ▣ Observatory for Childhood, Youth and Youth Care of the Federation Wallonie-Bruxelles (www.oejaj.cfwb.be) 'Vademecum on children's participation in public decision making: Why should I involve children?' http://old.eurochild.eu/fileadmin/ThematicPriorities/EYEC/Others/OEJAJ_VM_EN_LOW.pdf
- ▣ Eurochild, 'Speak Up! Giving a Voice to European Children in Vulnerable Situations, Methodological Framework' (Eurochild, toukokuu 2011): kuvailee yksityiskohtaisesti olosuhteita, joissa (haavoittuvien) lasten kohderyhmät tehdään sekä suojelutoimenpiteitä, lapsiystävällisiä ympäristöjä, perussääntöjä, työkaluja (esimerkiksi taukoja ja luovia tehtäviä jne. ja ohjaajan roolia).

Käsiteltävät kysymykset lasten kohderyhmäkeskusteluissa

Huomaa, että nämä ovat vain ohjeellisia kysymyksiä lasten kanssa käytäviin keskusteluihin. Ohjaajan on mukautettava ja käytettävä kysymyksiä, jotka sopivat lasten iän ja taustan huomioon ottaen. Lisäksi ohjaajan on varmistettava, että kohderyhmäkeskustelujen aikana pidetään riittävästi taukoja, leikitään leikkejä ja tehdään vuorovaikutteisia harjoituksia ja muita tehtäviä.

Indikaattori 3: maahan on perustettu riippumaton lasten oikeuksien instituutio, joka on suojattu lailla

- ☐ Selitä lapsille, mitä lapsiasiamies tekee heidän maassaan ja kerro hänen velvollisuksistaan.
- ☐ Kysy lapsilta, tietävätkö he lapsiasiamiehen olemassaolosta.
- ☐ Tietävätkö he, mitä lapsiasiamiehen toimiin kuuluu ja ottaako hän yhteyttä lapsiin?
- ☐ Tietävätkö he, miten lapsiasiamieheen otetaan yhteyttä?

Indikaattori 5: käytössä ovat lapsiystävälliset valitusmenettelyt⁴

- ☐ Selitä lapsille, että lapsilla (ja aikuisilla) on oikeus tehdä valitus, jos on olemassa jokin palvelu, joka ei toimi heidän hyväkseen. Tämä valitus voidaan tehdä palveluissa työskenteleville ihmisille tai viranomaisille, kuten lapsiasiamiehelle.
- ☐ Keskustele erilaisista lapsille tärkeistä palveluista. Kysy lapsilta, tietävätkö he, miten heidän tulisi valittaa kyseisten palvelujen kohdalla, jos jokin menee vikaan tai he kokevat epäoikeudenmukaista kohtelua tai syrjintää. Tarvittaessa selitä ensin, mitä on syrjintä. Kysy lapsilta, ovatko he koskaan nähneet koulussa julisteita, tiedotteita tai löytäneet verkkosivuja siitä, miten tehdä valitus koskien yhtä seuraavista palveluista.
- ☐ Esimerkkejä käsiteltävistä kysymyksistä oikeudenkäynneissä olleiden lasten kanssa:
 - Jos lapsen vanhemmat kävivät oikeudenkäynnissä esimerkiksi avioeron takia, kohteliko oikeuden henkilökunta lasta hänen mielestään epäoikeudenmukaisesti tai tunsiko hän olonsa syrjityksi?
 - Jos lapsi on kokenut, että häntä syytettiin lain rikkomisesta tai hänen piti esiintyä oikeudessa todistajana, kohteliko oikeuden henkilökunta häntä hänen mielestään epäoikeudenmukaisesti tai tunsiko hän olonsa syrjityksi?

4. Saat lisätietoja lapsiystävällisestä ja laadukkaasta osallistumisesta lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun liitteestä 1, Laadukkaan osallistumisen perusoikeudet. Se tarjoaa myös yleiskatsauksen tarvittavista toimenpiteistä lapsiystävällisten valitusmenettelyjen aikaansaamiseksi

- Esimerkki koulutusjärjestelmää koskevista kysymyksistä:
- Tunsiko lapsi esimerkiksi epätasa-arvoista pääsyä koulujärjestelmän puitteissa annettavaan koulutukseen?
- Esimerkkejä käsiteltävistä kysymyksistä terveydenhuoltojärjestelmään liittyvien lasten kanssa:
- Jos lapsella on kokemusta lääkärillä tai sairaalassa olemisesta, onko hän kokenut, että henkilökunta (lääkäri, sairaanhoitaja jne.) ei ole kohdellut häntä oikein?
- Selittikö lääkintähenkilöstö, mitä hoitoja he aikoivat toteuttaa vai ei? Oliko lapsi pelännyt hoitoa?
- Selittikö lääkintähenkilöstö mitä lapsen hoidon jälkeen tapahtuisi, esimerkiksi, että lapsella olisi kipuja?
- Indikaattori 7: lapsille annetaan tietoa heidän oikeudestaan osallistua päätöksentekoon
- ☐ Kysy lapsilta, tietävätkö he, että heillä on oikeus kertoa mielipiteensä ja että ne on otettava vakavasti.
- ☐ Kysy lapsilta, miten he saivat tietää osallistumisoikeudestaan. Kertoiko esimerkiksi opettaja asiasta vai kuulivatko he siitä kaverilta, perheenjäseniltä tai joltain muulta?
- ☐ Saivatko lapset tietää osallistumisoikeudestaan peruskoulussa ja/tai keskiasteen koulussa? Ehkä tämä oli osa ihmisoikeuksia tai lasten oikeuksia koskevaa koulutusta koulussa.
- ☐ Jos lapsille on ilmoitettu tai kerrottu heidän osallistumisoikeudestaan, onko se tehty selkeästi? Ymmärtävätkö he sen vaikutukset?

Indikaattori 8: lapset ovat edustettuina foorumeilla myös omien organisaatioidensa kautta koulutasolla sekä paikallisilla, alueellisilla ja kansallisilla hallintotasoilla

- ☐ Selitä lapsille yhdistymisen merkitys, eli kyseessä ovat organisaatiot, joita paikalliset, alueelliset tai kansalliset hallitukset voivat konsultoida, esimerkiksi paikallinen lasten tai nuorten neuvosto tai kouluneuvosto.
- ☐ Selitä lapsille, että heillä on oikeus perustaa yhdistys.
- ☐ Kysy lapsilta, mihin organisaatioihin (neuvoa antavat elimet, paikalliset, alueelliset tai kansalliset hallitukset) he kuuluvat ja anna esimerkkejä, jos tämä on vaikea kysymys: kouluneuvosto, paikallinen lapsi- tai nuorisoneuvosto, alueelliset tai kansalliset lapsi- ja nuorisoneuvostot, kansalaisjärjestön neuvoa antava lasten tai nuorten toimikunta (esimerkiksi lasten puhelinlinja tai muut lasten ja nuorten organisaatiot).
- ☐ Kysy, onko kohderyhmässä lapsia, jotka eivät ole minkään tällaisen organisaation jäseniä. Voivatko he selittää syitä tähän, esimerkiksi heidän asuinpaikkakunnallaan ei ole lasten tai nuorten neuvostoja vai eivätkö he usko, että se muuttaisi asioita

kuulua sellaiseen? (Tämän kysymyksen tarkoituksena on selvittää lasten ja nuorten neuvostojen laajuus ja tehokkuus.)

- ☐ Jos lapset ovat lasten tai nuorten neuvostojen jäseniä, keskustele, tuntevatko he voivansa vaikuttaa päätöksiin ja missä määrin ovat todella vaikuttaneet niihin. Onko heidän mielipiteensä otettu vakavasti?
- ☐ Kysy lapsilta, uskovatko he, että eri lasten ja nuorten neuvostot edustavat kaikkia kyseisen kaupungin, alueen tai maan lapsia? Selitä, mitä edustaminen tarkoittaa, esimerkiksi, että tyttöjä ja poikia osallistuu saman verran, että eri-ikäiset lapset voivat osallistua, että erikykiset lapset voivat osallistua, että vammaiset lapset voivat osallistua ja että eri taustoista tulevat lapset voivat osallistua (maahanmuuttajat, etniset vähemmistöt, turvapaikanhakijat jne.).

Indikaattori 9: käytössä ovat lapsille suunnattujen paikallisten viranomaispalveluiden palautemekanismit

- ☐ Selitä lapsille, että paikalliset viranomaiset tarjoavat useita erilaisia palveluja lapsille. Muutamia palveluja voidaan mainita ja kysy tämän jälkeen lapsilta, tietävätkö he muita palveluja. Paikallisviranomaisten palveluihin voi kuulua palveluja, kuten vaihtoehtoinen hoito (esimerkiksi sijaisperheet, lastenkodit), koulutus ja koulut mutta myös leikki, virkistys ja urheilu, kulttuuripalvelut (esimerkiksi museot ja taiteet), lastensuojelupalvelut, tuki maahanmuutto- ja turvapaikanhakijoille ja perhetuki- ja esikoulupalvelut.
- ☐ Kysy lapsilta, ovatko he tietoisia siitä, että he voivat kertoa mielipiteensä palveluista, jos he ovat kokeneet epäoikeudenmukaista kohtelua juuri keskustelluissa palveluissa. Jos he ovat tietoisia lasten käytössä olevasta palauteprosessista, kysy, osaavatko he selittää, miten se toimii? Osaisivatko he esimerkiksi täyttää kyselyn tai arviointilomakkeen?
- ☐ Ovatko palautemekanismit kaikkien lasten ulottuvilla iästä, vammaisuudesta, kansalaisuudesta, taustasta jne. riippumatta vai onko olemassa lapsiryhmiä, jotka eivät voi käyttää niitä?
- ☐ Kysy lapsilta, onko heidän huolenaiheilleen tehty jotakin heidän annettuaan palautetta palveluista. Ovatko he esimerkiksi tietoisia muutoksista, joita on tehty palautteen johdosta?

Kuulemisprosessin arviointi

— Arvioi keskusteluprosessin lopuksi itse keskusteluprosessia lasten kanssa. Tämä

voidaan tehdä nopealla harjoituksella esimerkiksi antamalla arvosanan 1–5 ja merkitsemällä nämä numerot näkyville huoneeseen. Kysy sitten lapsilta erilaisia kysymyksiä keskustelun pituudesta, oliko se hyödyllinen ja selkeä ja mitä mieltä he olivat ohjaajasta, oppivatko he jotakin uutta lasten osallistumisoikeudesta ja oikeudesta tulla kuulluksi. Pyydä heitä antamaan keskusteluprosessille kokonaisarvosana.

— Lapset voivat antaa arvosanan kävelemällä tai juoksemalla kyseisen numeron luo luokassa: 1 tarkoittaa hyvin huonoa ja 5 erittäin hyvää arvosanaa. Ohjaaja voi käyttää myös jotain toista arviointimenetelmää, joka on hänelle tuttu.

Raportointi

— Kohderyhmien raportoinnit on tehtävä kirjallisesti. Tämän tekee ohjaaja, kansallinen raportoija tai muu tehtävään nimitetty henkilö.

Lasten kohderyhmäraporttien tulisi sisältää seuraavat asiat:

- ☐ Taustatietoja osallistuneista lapsista: lasten lukumäärä, iät, tytöt/pojat, tausta (suuresta kaupungista, maaseudulta, maan osasta), muut erityiset taustatiedot, kuten tiedot vammaisuudesta, maahanmuuttajalapsista, kiertolaislapsista, romanilapsista, vaihtoehtoisessa hoidossa asuvista lapsista (kasvatus- tai laitoshoido), lapsista, jotka asuvat nuorisolikollisille tarkoitetuissa laitoksissa jne.
- ☐ Tiedot keskusteluprosessista: tähän on sisällytettävä tiedot ympäristöstä, jossa keskustelut käytiin, keskustelun ohjelma (tehtävät), keskustelun kesto (esimerkiksi puoli päivää, koko päivä tai neljä 1,5 tunnin keskustelua jne.) sekä läsnä olleiden aikuisten lukumäärä (ohjaaja, muut aikuiset).
- ☐ Keskustelujen indikaattorikohtaiset tulokset (3, 5, 7, 8, 9): kuvaile, mitä lapset sanoivat kustakin indikaattorista. Kerro myös huomioita fyysisistä tavoista, jolla lapset kertoivat asioista, eli puhuivatko lapset asiasta innostuneesti, vihaisesti vai surullisesti. Muita havaintoja voivat olla esimerkiksi se, oliko lapsista vaikeaa puhua tietyistä indikaattoreista. Kuvailevan osion viereen raportoija tekee johtopäätöksiä siitä, mitä hän piti keskusteluprosessin tärkeimpinä tuloksina.
- ☐ Arviointi: kuvaile käytettyä arviointimenetelmää ja kohderyhmäkeskustelujen arvioinnin tuloksia.

Tietopaketti – YK:n lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen (UNCRC) liittäminen Euroopan neuvostoon

Hallitusten on raportoitava UNCRC:n toteutuksesta ja lasten osallistumisoikeudesta UNCRC-komitealle. Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalua voidaan käyttää sellaisen arvioinnin suorittamiseen, joka vahvistaa ja antaa tietoa UNCRC-seuranta- ja raportointiprosessista jäsenvaltioiden edistymisestä yleissopimuksen 12 artiklan toimeenpanossa.

Tämä tiedote sisältää tietoa siitä, miten lasten osallistumisoikeuksien arvioinnin tulokset voidaan integroida UNCRC:n määräaikaistarkasteluihin.

UNCRC-raportointiprosessi

— Kuten lasten oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa määrätään, jokaisen CRC:n osapuolena olevan hallituksen on laadittava ensimmäinen raporttinsa kahden vuoden kuluessa ratifiointista, jonka jälkeen raportteja toimitetaan säännöllisesti viiden vuoden välein. Maat toimittavat ensin raportit (ja keskustelevat niistä myöhemmin) Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien komitealle, joka kokoontuu Genevessä ja perustettiin yleissopimuksen 43 artiklan mukaisesti. Lapsen oikeuksien komiteaan kuuluu 18 jäsentä eri maista ja oikeusjärjestelmistä, joilla on "korkea moraalinen asema" ja asiantuntijoita ihmisoikeuksien alalla. Komitean jäsenet ovat "vastuussa vain maailman lapsille", koska he ovat antaneet valtuutuksensa itse yleissopimuksesta.

— Komitea pyrkii työssään saamaan valtiot osallistumaan rakentavaan vuoropuheluun, jossa arvioidaan kriittisesti lasten tilannetta ja edistetään yhteistyötä lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi. Kansainvälisen seurantaprosessin päätavoitteena on ohjata ja vahvistaa kansallisia valmiuksia

varmistaa ja valvoa lasten oikeuksien toteutumista. Prosessi parantaa lasten oikeuksien toteutumista tarjoamalla mielekkään tilaisuuden erilaisille sidosryhmille, valtion virkamiehille, yksityisille laitoksille ja riippumattomille edustajille toimia yhdessä lasten tilanteen parantamiseksi. Raportointiprosessi on tarkoitettu välineeksi politiikan kehittämiseen ja suunnitteluun ja edistämään lasten oikeuksien kunnioittamista. Siksi hallituksia kehoitetaan ottamaan kaikki yhteiskunnan alat mukaan raporttien valmisteluun.⁵

— UNCRC-komitean raportointiprosessi on jatkuva ja syklinen prosessi, jossa itse raporttien kirjoittaminen ja lähettäminen on kaikkien hallituksen yksiköiden jatkuvien toimien luonnollinen sivutuote. Vastuussa olevan ministeriön on aloitettava kuulemisprosessi eri sidosryhmien kanssa valmistellessaan raporttia UNCRC-komitealle. Näitä sidosryhmiä ovat ministeriöt, osastot, kansalaisyhteiskunnat, kansalaisjärjestöt, lapset, lasten kanssa ja heidän hyväkseen työskentelevät ammattilaiset sekä akateemikot.

— UNCRC-komitean tehtävänä on seurata valtioiden UNCRC:n toimeenpanoa, joka perustuu valtion kirjalliseen raporttiin ja komitean suorittamaan suulliseen tarkastukseen. Tutkimuksen jälkeen komitea laatii joukon suosituksia ja päätelmiä, jotka sisältävät alueita, joissa hallitus ei noudata UNCRC:n mukaisia velvoitteitaan ja korostetaan toimia, joita hallituksen on toteutettava, jotta voidaan varmistaa, että se noudattaa UNCRC-sopimuksessa määritettyjä kansainvälisiä velvoitteitaan lapsia kohtaan. Hallitukset ovat velvollisia panemaan täytäntöön nämä päätelmät. Vaikka UNCRC-komitealla ei ole muodollista seurantamenettelyä, jonka mukaan päätelmien tekemistä arvioidaan, komitea huomioi jokaisen määräaikaistarkastelun yhteydessä aiemmat päätelmät. Komitea vertaa näitä tuloksia edistymiseen, joka on määritetty valtion raportissa ja muilta sidosryhmiltä saaduissa huomautuksissa.⁶

5. UNICEF, "CRC-raportointiprosessi, elementti 7".

6. Child Rights Connect, CRC-raportointiprosessi, <http://www.childrightsconnect.org/connect-with-the-un-2/crc-reporting/>

Kaavio UNCRC-raportointiprosessista

Miten lasten osallistumisoikeuksien arviointi soveltuu CRC-raportointiprosessiin?

— Lasten osallistumisoikeuksien arviointi alkaa samaan aikaan CRC-raportointiprosessin kanssa ja se on kohdistettava CRC-raportointiprosessin kanssa. Kymmenen indikaattoria, jotka mittaavat lasten osallistumisen toteutumista valtiossa, ovat täysin linjassa sen kanssa, miten UNCRC-komitea selittänyt ja kommentoinut tarkemmin UNCRC:n lasten osallistumista koskevan 12 artiklan merkitystä. Lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessin tulokset voidaan siten integroida suoraan valtioiden raporttiin UNCRC-komitealle.

— Samalla valtion on seurattava ja valvottava sellaisten lasten osallistumisen arviointiprosessin tuloksia, jotka edellyttävät lisätoimia tiettyjen lasten osallistumista koskevien indikaattoreiden edistämiseksi. Samalla tavalla valtion on myös saatettava voimaan ja toteutettava UNCRC-komitean päätelmät.

— Molemmat prosessit ovat jatkuvia eikä niitä tulisi pitää kerran viidessä vuodessa tehtävinä raportteina vaan lasten oikeuksien standardien jatkuvana seurantana ja parantamisena, kuten UNCRC:ssä on määritetty. Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessia ei tulisi tästä syystä pitää vain täydentävänä kaikilta osin, vaan sen tulisi myös parantaa UNCRC-raportin laatua lapsen oikeuksien komitealle.

Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun etenemissuunnitelma

Johdanto

Maaliskuun 28. päivänä 2012 Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi ministerikomitean suosituksen (2012)2,7 joka koskee alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten osallistumista (jäljempänä "suositus"). Lasten osallistumisoikeuksien työkalu⁸ (jäljempänä "työkalu") on kehitetty tarjoamaan konkreettisia ja mitattavissa olevia indikaattoreita, joiden avulla valtiot voivat alkaa mitata suosituksen täytäntöönpanon edistymistä. Arviointityökalun kehittäminen on osa Euroopan neuvoston käynnistämää ja meneillään olevaa prosessia, jonka tarkoituksena on varmistaa, että kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden lapset ja nuoret voivat käyttää oikeuttaan tulla kuulluksi, tulla otetuksi vakavasti ja osallistua päätöksentekoon kaikissa heitä koskevissa asioissa. Tähän kuuluu osallistumisoikeuden suojaaminen, osallistumisen edistäminen ja tiedottaminen sekä osallistumistilojen luominen. Osana Euroopan neuvoston tätä alaa koskevaa aloitetta vuosina 2011 ja 2012 toteutettiin kolme politiikan tarkistusta lasten ja nuorten osallistumisoikeuksista Suomessa⁹, Slovakiassa¹⁰ ja Moldovassa¹¹. Nämä politiikkaa koskevat tarkistukset tarjosivat perustan lasten ja nuorten osallistumista koskevan edellä mainitun suosituksen kehittämiselle ja käyttöönotolle. Euroopan neuvoston verkkosivuilla on myös erityinen lasten ja nuorten osallistumista koskeva osio¹². Samaan aikaan Euroopan unioni on myös myötävaikuttanut lasten osallistumista koskevien hyvien käytäntöjen, välineiden ja menetelmien määrittelyyn tutkimuksessa "Lasten osallistumista Euroopan unionissa (EU) koskevan lainsäädännön, politiikan ja käytännön arviointi"¹³, joka tarjoaa kattavan katsauksen lasten osallistumista

koskevaan lainsäädäntöön, politiikkaan, käytäntöihin EU:n 28 jäsenvaltiossa. Tulokset tarjoavat lähtökohdan lasten osallistumiselle heihin vaikuttavien toimien ja politikoiden kehittämiseksi ja toteuttamiseksi ja tarjoavat suosituksia sekä käytännön suuntaviivoja lasten osallistumiselle paikallisella, alueellisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla.

Lisäksi kansainväliset kansalaisjärjestöt, kuten Pelastakaa lapset, Plan International, World Vision ja UNICEF – ja joita tukee Oak Foundation – ovat kehittäneet työkalun "Lasten osallistumisen seurannan ja arvioinnin viitekehys"¹⁴. Viitekehysten on tarkoitettu olevan hyödyksi monien lasten osallistumisprosessien seurannassa ja työkalua voivat käyttää lasten kanssa suoraan työskentelevät organisaatiot, lasten ja nuorten johtamat organisaatiot ja hallitukset. Tämä työkalu ja Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu täydentävät toisiaan. Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun käyttöä tulisi tarkastella näiden muiden Euroopan neuvoston, EU:n ja kansainvälisten toimien yhteydessä.

Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalua kokeiltiin kolmessa eri maassa (Virossa, Irlannissa ja Romaniassa) vuosina 2014–2015. Näistä pilottiprojekteista saadut tulokset on sisällytetty tähän etenemissuunnitelmaan ja siihen liittyviin ohjeisiin ja koulutuspakettiin. Mukana on myös asiakirja usein kysytyistä kysymyksistä ja vastauksista koskien lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalua sekä tiedote, joka liittyy YK:n lasten oikeuksia koskevan sopimuksen osaksi Euroopan neuvoston lasten osallistumisen arviointiprosessia. Myös itse työkalu tarkistettiin pilottiprojekteista aiheutuvien kysymysten johdosta.

7. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1927229>

8. www.coe.int/en/web/children/publications

9. www.coe.int/en/web/children/publications

10. www.coe.int/en/web/children/publications

11. www.coe.int/en/web/children/publications

12. www.coe.int/en/web/children/publications

13. Euroopan komissio, oikeus ja kuluttaja-asioiden pääosasto (JUST), Yksikkö C1 Perusoikeudet ja lasten oikeudet, lasten osallistumista koskevan lainsäädännön, politiikan ja käytännön arviointi Euroopan unionissa (maaliskuu 2015)

14. <http://www.savethechildren.org.uk/resources/online-library/toolkit-monitoring-and-evaluating-childrens-participation>

Tarkoitus

Arvioinnin toteuttaminen työkalua käyttämällä on tarkoitettu lasten osallistumista koskevan keskustelun käynnistämiseksi Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa ja tietojen keräämiseksi asianomaisen politiikan ja käytännön peruslinjan luomiseksi. Lisäarvioiteja on suoritettava säännöllisesti edistyksen arvioimiseksi. Euroopan neuvosto suosittelee, että nämä myöhemmät arvoinnit edistymisestä aikataulutetaan, jotta voidaan tiedottaa ja vahvistaa säännöllisiä raportteja, joita valtioiden on toimitettava lasten oikeuksien komitealle viiden vuoden välein.

Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu sisältää kymmenen perusindikaattoria, jotka auttavat valtioita arvioimaan lasten ja nuorten osallistumisen toteutumista maansa eri toimintaympäristöissä. Työkalun ansiosta valtiot voivat:

- ☐ Suorittaa perustason arvioiteja nykyisestä toteutuksesta
- ☐ Saada apua tarvittavien lisätoimenpiteiden tunnistamiseen
- ☐ Mitata edistymistä ajan myötä.

Arvioinnin tulisi antaa yleiskuva edityksestä kymmenen indikaattorin mukaisesti. Jokainen indikaattori saa arvosanan 0:sta (ei editystä) 3:een (täyttää täysin indikaattorin vaatimukset). Lisäksi olisi laadittava suosituksia jatkotoimista havaittujen puutteiden osalta.

Ohjeet ja koulutuspaketti

Lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessin tukemiseksi saatavilla on koulutuspaketti ja ohjeet.

Ohjeet antavat suuntaa siitä, miten kutakin indikaattoria koskevia tietoja kerätään ja analysoidaan sekä ehdotuksia siitä, keitä sidosryhmiä tulee ottaa mukaan ja mitä tuloksia voidaan odottaa.

Ohjeet sisältävät:

1. Mitä kansallisilta viranomaisilta odotetaan tuen ja resurssien osalta
2. Miten dataa ja tietoja kerätään, esimerkiksi lasten kohderyhmät ja kansalaisjärjestöt, tietojen jaottelu jne.
3. Ohjeet useiden sidosryhmien tapaamisten/kuulemisten tärkeydestä.
4. Kommentti kustakin indikaattorista, jossa selvitetään, mitkä ovat haasteet ja annettava palaute lapsille ja nuorille ja muille mukana olleille sidosryhmille.

Koulutuspakettia voidaan käyttää järjestettäessä johdantokoulutuspäivää tärkeimmille sidosryhmille, jotka osallistuvat

lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessiin. Se sisältää materiaalia, joka auttaa sidosryhmiä tutustumaan lasten osallistumisen käsitteeseen, ja tukee työkalun käyttöä.

Koulutuspaketti sisältää:

1. Koulutuspäivän esityslistaluonnoksen.
2. Esitys lasten osallistumisesta: UNCRC:n 12 artikla ja yleinen huomautus nro 12 lasten oikeudesta osallistua.
3. Esitys Euroopan neuvoston työstä, joka koskee lapsen osallistumisoikeuden noudattamista sekä kolme politiikan tarkistusta ja alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten osallistumista koskevan suosituksen kehittäminen.
4. Esitys lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalusta.
5. Esitys lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessista.
6. Esimerkkejä eurooppalaisista tapaustutkimuksista lasten osallistumisesta päätöksentekoon.
7. Ohjeet työryhmän istuntoihin koulutuspäivänä, jossa keskustellaan ja tutustutetaan sidosryhmät CPA-työkaluun.

Aikajana

Etenemissuunnitelman tarkoituksena on ehdottaa aikataulua ja opasta lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun käyttöön Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa.

Seuraavassa taulukossa esitetään toimintasuunnitelma arviointien suorittamiseksi seuraavan kolmen tärkeän vaiheen mukaisesti vuoden kuluessa (12 kuukautta):

1. Valmisteluvaihe (1–2 kuukautta), erityisesti järjestelmällä kokous ja koulutusta työkalun käytöstä ja lasten osallistumisesta jäsenvaltioiden tärkeimpien sidosryhmien kanssa ja koordinoivan ministeriön järjestämänä.
2. Toimeenpanovaihe (3–10 kuukautta), erityisesti ottamalla työkalu käyttöön kaikkien sidosryhmien kanssa, jotka on määritetty valmisteluvaiheessa kyseisessä jäsenvaltiossa.
3. Loppu- ja arviointivaihe (11–12 kuukautta), erityisesti laatimalla raportti, joka sisältää perusarvioinnin ja arvioinnin lasten osallistumisen tilanteesta maassa sekä suosituksia lisäparannuksista.

1. Valmisteluvaihe

Valmisteluvaiheeseen kuuluu johdantokoulutuksen järjestäminen tärkeimmille sidosryhmille kansallisella tasolla.

Aikajana	Toiminta	Vastuu
2. kuukausi		
1. kuukausi	<p>Käännös</p> <p>Kaikki työkalun pilotointivaiheen materiaalit on käännettävä kansalliselle kielelle, mikä tarkoittaa itse työkalua sekä sen lapsiystävällistä versiota, työkalun mukana toimitettuja ohjeita sekä lapsille suunnattua verkkokyselyä. Lasten ohjaajille tarkoitetun opastuksen kääntäminen on vapaaehtoista. Käännösten on oltava valmiita jaettaviksi koulutusseminaareissa arviointiprosessin alussa.</p>	Kansallinen viranomainen
2. kuukausi	<p>Kansallisten konsulttien ja ohjaajien nimittäminen</p> <p>Lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessista saatavien tietojen keräämiseksi ja tulosten kirjaamiseksi sekä kansallisen raportin laatimiseksi on nimitettävä kansallinen konsultti tai ministeriön vastuhenkilö.</p> <p>Kansallisen konsultin lisäksi on nimitettävä yksi tai useampi c-ohjaaja järjestämään, johtamaan ja raportoimaan lasten ja nuorten kohderyhmistä.</p>	Kansallinen viranomainen
2. kuukausi	<p>Koulutuksen ja johdantoseminaarin valmistelu</p> <p>Lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessin käynnistämiseksi on järjestettävä tapaaminen. Rekrytoidun kansallisen konsultin on osallistuttava johdantoseminariin.</p> <p>Koordinoivan elimen/ministeriön on lähetettävä kutsut ja niihin tulisi sisällyttää asiaankuuluvat sidosryhmät, kuten:</p> <ul style="list-style-type: none">▣ Asiaankuuluvat eri alojen ministeriöt ja valtion virastot (mukaan lukien paikallishallinnon viranomaiset)▣ Kansalaisyhteiskunta ja lasten oikeudet, lasten hyvinvointi ja kansalaisjärjestöt▣ Lapsiasiamies tai -miehet▣ Lapset ja nuoret itse, mukaan lukien haavoittuvista toimintaympäristöistä tulevat lapset ja nuoret (katso kohta lasten ja nuorten kuulemisesta alta)▣ Asiaankuuluvat ammatilliset organisaatiot (mukaan lukien opettajat, terveydenhuolto, oikeuslaitos, sosiaalityöntekijät jne.)▣ Akateemikot, jotka työskentelevät lasten oikeuksien ja lasten hyvinvointia koskevien kysymysten parissa, erityisesti ne, joilla on kokemusta lasten osallistumisesta ja/tai heidän osallistumisestaan tutkimukseen. <p>Neuvottelujen tulisi olla avoimia kaikille asiaankuuluville sidosryhmille. Tästä syystä koordinoivan elimen/ministeriön tulisi myös ilmoittaa julkisesti avoimessa ehdotuspyynnössä, esimerkiksi ministeriön verkkosivulla ja ammattijärjestöjen, kansalaisjärjestöjen, kansalaisyhteiskuntaliikkeiden ja akateemisten järjestöjen jne. kautta, että lasten osallistumisen arviointi toteutetaan ja että asiasta kiinnostuneet sidosryhmät ovat tervetulleita osallistumaan. Koordinoivan ministeriön tuki kutsujen lähettämiseen arviointiin osallistumiseksi on ensisijaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa kaikkien asianomaisten sidosryhmien osallistuminen.</p>	Kansallinen viranomainen

Aikajana	Toiminta	Vastuu
2. kuukausi		
2. kuukausi	<p>Johdantoseminaari</p> <p>Noin 25–30 tärkeimmälle sidosryhmälle tulisi järjestää 1–2 päivän mittainen johdantoseminaari seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▣ Johdanto Euroopan neuvoston lasten osallistumista koskevaan työhön: kolme politiikan tarkistusta, suosituksen kehittäminen, lasten osallistumisen arviointiprosessin taustojen määrittäminen ▣ Johdanto yleissopimuksen 12 artiklaan ja yleinen huomautus nro 12 ▣ Johdatus lasten ja nuorten osallistumista koskevaan suositukseen (2012)2 ▣ Johdanto lasten osallistumisoikeuksien arviointityökaluun ja ohjeisiin ▣ Keskustelua kansallisten kumppaneiden odotuksista ▣ Lasten ja nuorten keskustelut: kohderyhmät ▣ Keskusteluprosessin odotetut tulokset ja raportointitavat ▣ Prosessin toimintasuunnitelma ja ajoitus ▣ Mitä tuloksille tehdään ja tarvittavat seurantatoimenpiteet 	Kansallinen viranomainen

2. Toimeenpanovaihe

Toimeenpanovaiheeseen sisältyy arviointityökalun toteuttaminen Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa.

Aikajana	Toiminta	Vastuu
9. kuukausi		
3.–10. kuukausi	<p>Useiden sidosryhmien keskustelut</p> <p>Tänä aikana järjestetään keskusteluja useiden eri sidosryhmien sekä kansalaisjärjestöjen, kansalaisyhteiskunnan tekijöiden, akateemikkojen ja eri alojen ministeriöiden kanssa. Keskustelut suoritetaan indikaattorikohtaisesti. Yksityiskohtaiset ohjeet siitä, keitä sidosryhmiä kuullaan kunkin indikaattorin yhteydessä annetaan ohjeissa.</p> <p>Kansallisten viranomaisten tulee koordinoida keskusteluja. Toimivaltainen kansallinen viranomainen pyytää kirjallisia tietoja kunkin indikaattorin osalta (erityisesti indikaattoreista 1 ja 2) tai järjestää keskusteluja asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa.</p> <p>Indikaattorit 1, 2, 7, 10: konsultoidaan eri alojen ministeriöitä ja valtion virastoja</p> <p>Indikaattorit 3, 5: konsultoidaan lasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia</p> <p>Indikaattori 4: konsultoidaan lasten kanssa työskenteleviä oikeusalan ammattilaisia</p> <p>Indikaattori 6: konsultoidaan ammattilaisia ja ammattiyhdistyksiä</p> <p>Indikaattorit 7, 8, 9, 10: konsultoidaan kansalaisjärjestöjä ja kansalaisyhteiskuntaa</p>	Kansallinen konsultti

Aikajana	Toiminta	Vastuu
9. kuukausi		
3.–10. kuukausi	<p>Keskustelut lasten ja nuorten kanssa</p> <p>Lapsia ja nuoria tulee kuulla tiettyjen indikaattorien yhteydessä (indikaattorit 3, 5, 7, 8 ja 9). Nämä indikaattorit valitaan, koska muissa indikaattoreissa on kyse aineellisten todisteiden keräämisestä, joka voidaan tehdä myös lasten kanssa keskustelematta. Lasten kanssa keskustellaan järjestämällä kohderyhmätapaamisia valikoitujen koulujen ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tuella.</p> <p>Lasten ja nuorten kohderyhmät</p> <p>Jokaisessa maassa järjestetään vähintään 10 lasten ja nuorten kohderyhmää. Puolet kohderyhmistä (vähintään viisi) järjestetään yhteistyössä perus- ja keskiasteen koulujen kanssa (mahdollisesti sisällyttämällä Euroopan neuvoston painopistealueita lasten oikeuksia ja ihmisoikeuksia koskevasta opetuksesta). Toinen puoli (vähintään toiset viisi kohderyhmää) järjestetään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tukemana. Kansalaisjärjestöjä pyydetään varmistamaan erityisesti se, että haavoittuvista taustoista tulevat lapset osallistuvat kohderyhmätapaamisiin (mukaan lukien vammaiset lapset ja lapset, joilla on kokemusta vaihtoehtoisesta hoidosta, terveydenhuollosta jne.).</p> <p>Kohderyhmäkeskusteluiden järjestämiseen on varattava riittävästi aikaa. Keskustelujen tulisi mieluiten kestää koko päivän, eivätkä ne saa olla puolta päivää lyhyempiä. Keskustelut kohderyhmissä voisivat tapahtua viikonlopun aikana yhden päivän ajan tai niitä voidaan järjestää myös lyhyempinä istuntoina koulun jälkeen, riippuen siitä, mikä on käytännöllistä ja lasten etujen mukaista. Joidenkin lasten kohdalla yhden päivän kestävä keskustelu voi venyttää heidän kykyään keskustella ja he saattavat pitää parempana pitää useita lyhyempiä istuntoja. Tämä voidaan kuitenkin ratkaista varmistamalla, että keskustelupäivän aikana pidetään riittävästi taukoja.</p> <p>Lasten valinta kouluissa tulisi tehdä yhteistyössä eri puolilta maata valittujen koulujen kanssa, joissa on eritaustaisia lapsia, kuten lapsia maaseudulta ja kaupungista sekä alueilta, joissa esiintyy tiettyjä vähemmistöjä. Kun koulut on valittu, nimettyä koulua pyydetään valitsemaan ryhmä, johon kuuluu enintään 15–20 vapaaehtoista lasta eri ikäryhmistä. Molempien sukupuolten on oltava tasapuolisesti edustettuina.</p> <p>Lasten valinta kansalaisjärjestöjen tuella Koulutuksen ja johdantotapaamisen aikana voidaan järjestää kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa pyytäen näiden tukea eri lapsiryhmien tunnistamiseen. Tämä voitaisiin tehdä pyytämällä viittä eri kansalaisjärjestöä järjestämään omat lasten kohderyhmätapaamisensa (eli kansalaisjärjestöt, jotka työskentelevät tiettyjen lapsiryhmien parissa, kuten vammaisten lasten, maahanmuuttajalasten, turvapaikkaa hakevien lasten, nuoriso-oikeuteen liittyvien lasten ja hoidossa olevien lasten jne. kanssa). Tarkoituksena on varmistaa, että erilaisista (haavoittuvista) taustoista tulevien lasten ryhmät voivat osallistua neuvotteluihin.</p> <p>Ohjaajat</p> <p>Kohderyhmät tarvitsevat sellaisen ammattitaitoisen ohjaajan valmistelua, jolla on kokemusta lasten kanssa työskentelemisestä ja joka on perehtynyt lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun prosessiin ja sisältöön.</p>	Kansallinen viranomainen

Aikajana	Toiminta	Vastuu
9. kuukausi		
	<p>Ohjaajan suorittamaan valmisteluun kuuluu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▣ Tutustuminen työkaluun, suosituksiin ja työkalun pilotointiprosessiin. Tutustuminen indikaattoreihin, joista lasten kanssa keskustellaan (numerot 3, 5, 7, 8 ja 9) (arvioitu työajan kesto puoli päivää) ▣ Kohderyhmäkeskustelujen valmistelu: tee ohjelma ja varmista, että siinä on riittävästi taukoja. Varmista myös, että keskeisistä aiheista keskustellaan. Tämä voidaan toteuttaa monin eri tavoin: ryhmäkeskusteluilla, kahvilakeskusteluilla teatterin ja roolileikin avulla, luovalla työllä jne. (arvioitu työajan kesto puoli päivää). ▣ Kohderyhmätapaamisen järjestäminen (arvioitu työajan kesto on yksi päivä) ▣ Kohderyhmätapaamisen raportoiminen (arvioitu työajan kesto on kaksi päivää) 	

3. Loppu- ja arviointivaihe

Lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessin lopputulos on kansallinen lasten osallistumisoikeuksien arviointiraportti. Tämä raportti sisältää tiedot havaituista asioista ja indikaattori-kohtaisen arvosanan (0–3), mutta myös indikaattorin kohdalla havaittuja puutteita ja siihen liittyviä haasteita. Raportti sisältää perusarvioinnin ja arvioinnin lasten osallistumisen tilanteesta maassa sekä suosituksia ja toimintasuunnitelman tarvittavista lisäparannuksista.

Aikajana	Toiminta	Vastuu
2. kuukausi		
10. kuukauden loppuun mennessä	<p>Kansallisten tietojen kerääminen</p> <p>Kansalliset viranomaiset ovat vastuussa tietojen keräämisen koordinoinnista, eri sidosryhmien kanssa käytyjen keskustelujen tiedoista ja tuloksista, lasten kohderyhmäkeskustelujen tuloksista (jotka lasten ohjaajat ovat kirjanneet ylös) ja aikuisten sidosryhmien kanssa käytyjen keskustelujen tuloksista. Kaikki kerätyt raportit ja tiedot lähetetään kansalliselle konsultille.</p>	Kansallinen viranomainen ja kansallinen konsultti
11.–12. kuukausi	<p>Kansallinen raportti</p> <p>Kansallinen konsultti kerää jäsenvaltioilta kaikki tiedot ja raportit ja yhdistää niistä kansallisen raportin.</p>	Kansallinen konsultti
12. kuukausi	<p>Arviointitapaaminen</p> <p>Arviointiprosessin päätyttyä kansallisen viranomaisen tulee järjestää arviointikokous, johon osallistuvat kaikki prosessissa mukana olleet sidosryhmät. Tapaamisen tarkoituksena on esitellä kansallinen raportti, keskustella tärkeimmistä tuloksista ja ehdotuksista tulevaa ajatellen.</p> <p>Arviointiprosessin tuloksista on annettava palautetta myös lapsille, jotka ovat osallistuneet lasten kohderyhmähaastatteluihin, ohjaajien tai koulujen ja sellaisten kansalaisjärjestöjen välityksellä, jotka ovat tukeneet kohderyhmien järjestämistä.</p>	Kansallinen viranomainen, kansallinen konsultti

Asialista

”Lasten osallistumisoikeuden takaaminen kaikilla elämänalueilla ja edistymisen mittaaminen lasten osallistumisoikeuksien toteutumisessa”

Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu

Asialistaluonnos

- 9.30 Kokouksen avaus ja tervetulosanat
Kansallisen ministeriön/elimen edustaja
Lasten oikeuksien osasto, Euroopan neuvosto
- 9.45 Osallistujien esittely
- 10.05 Lasten osallistumisoikeus: Johdanto lasten osallistumisoikeuksien arviointiprosessiin
Esitys UNCRC:n 12 artiklan ja lasten osallistumisoikeutta koskevan yleisen huomautuksen nro 12 merkityksestä
Esitys Euroopan neuvoston työstä, joka koskee lasten osallistumisoikeuksia sekä kolme politiikan tarkistusta, lasten ja nuorten osallistumista koskevan suosituksen (2012)2 kehittäminen
Kysymyksiä ja vastauksia
- 10.45 Esitys lasten osallistumisoikeuksien nykytilasta jäsenvaltiossa
- 11.15 Kahvitauko
- 11.30 Lasten päätöksentekoon osallistumisoikeuden vaikutukset: kaksi näyttöön perustuvaa tapaustutkimusta
– eurooppalainen tapaustutkimus
– maailmanlaajuinen tapaustutkimus
- 12.00 Vuorovaikutteinen istunto lasten osallistumisesta
Ryhmäpohjaiset keskustelut tavoista ottaa lapset mukaan päätöksentekoon
- 12.30 Lounas
- 13.30 Euroopan neuvoston lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu ja työkalun pilotointiprosessi
Johdanto lasten osallistumisoikeuksien arviointityökaluun
Esitys työkalun toimeenpanoprosessista ja eri sidosryhmien osallistumisesta lapset ja nuoret mukaan lukien
Tausta-asiakirjat: Lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalu, etenemissuunnitelma, ohjeet, lasten osallistuminen kohderyhmiin
- 14.15 Työryhmäkeskustelut lasten osallistumisoikeuksien arviointityökalun indikaattoreista ja keskusteluprosessista
Tämän istunnon tarkoituksena on perehdyttää osallistujat indikaattoreihin ja luoda perustaa maassa järjestettävälle keskusteluprosessille. Osallistujat jaetaan ryhmiin, jotta jokainen voi keskustella omaa työhön ja asiantuntemukseen liittyvistä indikaattoreista. Osallistujilla on myös mahdollisuus esittää kysymyksiä eri indikaattorien käytöstä ja toteutuksesta eri maiden osalta.
- 15.15 Kahvitauko
- 15.30 Palaute työryhmien tuloksista, seurantatoimet ja loppupäätelmät
- 16.30 Kokouksen päättäminen

www.coe.int

Euroopan neuvosto on Euroopan maanosan johtava ihmisoikeusjärjestö. Siihen kuuluu 47 jäsenvaltiota, joista 28 on Euroopan unionin jäseniä. Kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet Euroopan ihmisoikeussopimuksen, jonka tarkoituksena on suojella ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien valvoo yleissopimuksen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa.